

POSTANOWIENIE

Dnia 24 czerwca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Lemańska (przewodniczący)
SSN Paweł Wojciechowski (sprawozdawca)
SSN Grzegorz Pastuszko

w sprawie ze skargi M. L. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie sygn. akt V ACa 208/25
z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 24 czerwca 2026 r.

1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie toczącym się pod sygnaturą akt V ACa 208/25 nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznaje skarżącemu M. L. K. sumę pieniężną w wysokości 3 000,00 (trzy tysiące) złotych za okres od 12 lutego 2020 r. do dnia 24 czerwca 2026 r.;
3. oddala skargę w pozostałym zakresie;
4. zarządza zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego na rzecz skarżącego M. L. K. kwoty 200 (dwieście) złotych uiszczonej tytułem opłaty sądowej od skargi.

Grzegorz Pastuszko Joanna Lemańska Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

M. L. K. (dalej: „skarżący”) w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 9

maja 2026 r. (data stempla pocztowego k. 29 akt V Sk 19/26) wniósł o: (1) stwierdzenie, że w postępowaniu apelacyjnym w niniejszej sprawie doszło do naruszenia prawa skarżącego do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki; (2) zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie podjęcia w terminie 30 dni od doręczenia postanowienia Sądu Najwyższego czynności zmierzających do niezwłocznego rozpoznania apelacji, w szczególności: weryfikacji kompletności akt i nagrań, wydania niezbędnych zarządzeń oraz wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej, ewentualnie – jeżeli nie zachodzą przeszkody z art. 374 k.p.c. – skierowania sprawy na posiedzenie niejawne; (3) przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego sumy pieniężnej w wysokości 10.000 zł, ewentualnie innej odpowiedniej sumy pieniężnej według oceny Sądu Najwyższego w granicach ustawowych.

Skarżący podniósł, że apelacja powoda została przekazana przez Sąd Okręgowy w Warszawie wraz z aktami Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie 6 września 2024 r., natomiast na dzień sporządzenia niniejszej skargi Sąd Apelacyjny w Warszawie nie wyznaczył terminu rozprawy, nie skierował sprawy na posiedzenie niejawne, nie wydał żadnego orzeczenia i nie podjął czynności zmierzającej bezpośrednio do merytorycznego rozpoznania apelacji.

W odpowiedzi Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych

okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, a dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Ustawa o skardze na przewlekłość postępowania nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r.,

I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie

Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania apelacyjnego pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Z analizy akt wynika, że apelacja powoda od wyroku Sadu Okręgowego w Warszawie z 22 marca 2024 r. sygn. akt VI C 229/20, wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 10 września 2024 (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Warszawie k. 766). 10 września 2024 r. wylosowano sędziego referenta (k. 767). Zarządzeniem z 11 września 2024 r. wpisano sprawę do repertorium „ACa” i oznaczono sprawę jako do rozpoznania według kolejności ich wpływu do danego referatu (§ 79 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 2046)).

Zarządzeniem z 27 listopada 2024 r. wydanym na skutek przeprowadzonej kontroli formalnej nakazano doręczyć odpis apelacji stronie przeciwnej z pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia odpowiedzi na apelację oraz treści art. 374 k.p.c., skierować akta po dołączeniu epo do oczekujących na wyznaczenie terminu posiedzenia niejawnego, a także zwrócić się do sądu okręgowego o nadesłanie w terminie 2 tygodni płyt CD utrwalających przebieg rozpraw lub zlecenie transferu. Ww. zarządzenie zostało wykonane 7 maja 2026 r. (k. 769). 13 lutego 2025 r. na podstawie zarządzenia nr 11/2025 Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie zarządzono przelosowanie spraw z referatów sędziów przeniesionych do orzekania w VIII Wydziale Cywilnym (k. 770). 13 lutego 2025 r. został wylosowany kolejny sędzia referent w sprawie (k. 771). 22 maja 2025 r. do Sądu Apelacyjnego w Warszawie wpłynęło pismo z Sądu Okręgowego w Warszawie z informacją, że 20 maja 2025 r. został zlecony transfer nagrań rozprawy w niniejszej sprawie (k. 781). 12 czerwca 2025 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Warszawie) wpłynęła odpowiedź pozwanej na apelację (k. 783). Zarządzeniem z 14 lipca 2025 r. wskazano, iż apelacji powoda został nadany bieg, apelacja nie zawiera wniosku o przeprowadzenie rozprawy

i w związku z tym akta nakazano przedstawić Przewodniczącemu Wydziału zgodnie z kolejnością wpływu do danego referatu (k. 831). 2 września 2025 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Warszawie) wpłynęło pismo pozwanej w odpowiedzi na pismo własne powoda z 21 czerwca 2025 r. (k. 832). 12 maja 2026 r. (data prezentaty Sadu Apelacyjnego w Warszawie) wpłynął wniosek pozwanej o podjęcie czynności w sprawie (k. 837). Zarządzeniem z 14 maja 2026 r. wobec treści ww. wniosku, z uwag na charakter sprawy raz dotychczasowy czas jej trwania, nakazano rozpoznać sprawę poza kolejnością wpływu (§ 79 ust. 3 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych) oraz wyznaczono termin posiedzenia niejawnego celem rozpoznania apelacji na 28 lipca 2026 r. (k. 840).

Powyższe oznacza, że od wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Warszawie w dniu 10 września 2024 r. (k. 766) do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania tj. 9 maja 2026 r. (data stempla pocztowego k. 29 akt V Sk 19/26) upłynęło prawie 20 miesięcy. Sąd Apelacyjny w Warszawie podejmował w tym okresie jedynie czynności techniczne mające na celu organizację postępowania tj. doręczenie nieobarczonego brakami formalnymi odpisu apelacji stronie przeciwnej, zwrócenie się do Sądu Okręgowego w Warszawie o nadesłanie płyt CD z nagraniami z rozprawy ewentualnie zlecenie transferów tychże nagrań. Termin posiedzenia niejawnego celem rozpoznania apelacji został wyznaczony 14 maja 2026 r. tj. dopiero po upływie 20 miesięcy od wpływu apelacji do Sądu II instancji i już po wniesieniu skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Nie bez znaczenia jest też to, że łączny dotychczasowy czas postępowania, od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, wyniósł 6 lat i 4 miesiące.

Odnosząc się do stanowiska Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgodzić się należy, że sprawy o rozwód nie należą do kategorii spraw pilnych, podlegających rozpoznaniu poza kolejnością wpływu. Jednakże na gruncie niniejszej sprawy wobec treści wniosku pozwanej o podjęcie czynności w sprawie, charakter sprawy (o rozwód) oraz czas jej trwania Sąd Apelacyjny ostatecznie zarządził rozpoznanie sprawy poza kolejnością wpływu zgodnie z § 79 ust. 3

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 867).

Należało też wziąć pod uwagę, że apelacja powoda od wyroku Sądu Okręgowego dotyczyła wyłącznej winy powoda w rozkładzie pożycia stron a także kosztów postępowania przed Sądem I instancji i nie zawierała wniosku o przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej – art. 374 zd. 2 k.p.c.

Ponadto, jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, znaczny i stale rosnący wpływ spraw nie usprawiedliwia przewlekłości postępowania i okoliczność ta nie zwalnia państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20, z 6 lipca 2022 r., I NSP 222/22; z 23 marca 2022 r., I NSP 48/22). Ponadto Sąd Najwyższy zaznacza, że obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego: z 6 września 2023 r. I NSP 119/23, postanowienie Sądu Najwyższego z 13 listopada 2025 r., I NSP 424/25). Kwestia właściwej organizacji sądownictwa, w tym zapewnienie optymalnej obsady kadrowej sądów, jest obowiązkiem państwa, na co wielokrotnie zwracał uwagę też ETPC i Sąd Najwyższy (zob. wyroki ETPC: w sprawie *Sutter v. Szwajcaria* z 22 lutego 1984 r., skarga nr 8209/78; w sprawie *Wasilewski v. Polska* z 21 grudnia 2000 r., skarga nr 32734/96; postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 marca 2005 r., III SPP 34/04; 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19).

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie za sygn. akt V ACa 208/25 wystąpiła przewlekłość postępowania.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość. na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie,

chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy.

Mając na uwadze, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie o sygn. V ACa 208/25 został wyznaczony termin posiedzenia niejawnego celem rozpoznania apelacji powoda, wydawanie przez Sąd Najwyższy zalecenia Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie podjęcia czynności zmierzających do niezwłocznego rozpoznania apelacji w tym wyznaczenia terminu rozprawy bądź terminu posiedzenia niejawnego stało się zbędne.

Orzekając o przyznaniu skarżącemu od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumy pieniężnej, Sąd Najwyższy przyznał na rzecz skarżącego sumę pieniężną w wysokości 3 000,00 zł. Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość.

Powyższe oznacza, że niezależnie od tego, że stwierdzenie przewlekłości postępowania dotyczyło wyłącznie postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, to do obliczenia sumy pieniężnej należało wziąć pod uwagę cały okres trwania postępowania w sprawie o rozwód, który od wniesienia pozwu 12 lutego 2020 r. do dnia rozpoznania skargi tj. 24 czerwca 2026 r. wyniósł 6 lat i 4 miesiące.

O zwrocie na rzecz skarżącego opłaty sądowej od skargi w kwocie 200,00 zł orzeczono na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak sentencji postanowienia.

[a.ł.]

